KRONIEKEN EN MEDEDELINGEN

1. Belgische Vereniging voor Sociologie.

De Heer Prof. Dr. M. HARSIN van Luik neemt het voorzitterschap van de Vereniging waar tijdens het akademiejaar 1962-1963. De vergadering van 3 december 1962 werd besteed aan een mededeling van Juffrouw C. LEPLAE, assistente aan het Centrum voor Sociale Studiën te Leuven en van de Heer J. HUMBLET, Secretaris Generaal van de „Fédération Internationale de Documentation", te Den Haag.

Juffrouw LEPLAE gaf een overzicht van de werkzaamheden van het „Comité de recherche sur la famille", subcomité van de „International Sociological Association". De leden van dit Comité werken aan het opstellen van een inventaris van de internationale en intranationale publikaties en zullen een repertorium samenstellen van de navorsers die zich toeleggen op de studie van de familie. In deze inventaris worden opgenomen de antropologische werken en de studies over de jeugd en de ouderdom, voor zover ze betrekking hebben op de familie. Worden uitgesloten, de opvoedkundige werken en deze welke rechtstreeks voor familiale raadgevers bestemd zijn.

Speciale aandacht wordt besteed aan de vergelijkende sociologie. De internationale onderzoekingen tonen duidelijk het verwarrend karakter aan van de terminologie, geladen met haar culturele betekenis : 1. termen welke schijnbaar identiek zijn, dekken niet dezelfde werkelijkheid in de verschillende culturen; 2. in bepaalde gevallen beschikt de taal van een gemeenschap over geen enkele term die geschikt is voor het aanduiden van een gezindheid of een sociaal verschijnsel; 3. daar men bij de vertaling van een vragenlijst rekening dient te houden met de werkelijke inhoud, volgt daaruit dat deze grondig zal dienen omgewerkt te worden. De voorbereiding van een enquête en de vorming van enquêteurs zouden een onderzoek naar de etnie, de instellingen doorheen de geschiedenis en de economische voorwaarden van de streek waar het onderzoek doorgaat, dienen te impliceren.

Het „Comité de recherche sur la famille" richtte studiedagen in te Washington in september 1962, tijdens het Wereldcongres voor Sociologie. De voornaamste themas welke aldaar werden behandeld waren : de veranderingen in de interacties van het echtpaar vanaf de geboorte van het kind, de rol van de ouders en de socialisatie van het kind.

De Heer HUMBLET handelde vervolgens over de documentatie van de socioloog. De belangrijke aangroei van de wetenschappelijke literatuur overtreft in hoge mate de individuele mogelijkheid om de ontwikkeling van de verschillende disciplines over gans de wereld te volgen. De situatie wordt nog verzwaard door het feit dat de publikaties van de Westerse landen bestendig in aantal toenemen. De kern van het probleem ligt in de snelheid waarmee zekere wetenschappen zoals de sociologie zich uitbreiden, waaruit

volgt dat de werken gemakkelijk voorbijgestreefd worden, en in de moeilijkheid om het aanschaffen van voldoende documentatie te financieren.

Meerdere organismen streven ernaar de situatie te beheersen. Zij stellen voor : 1. het opstellen van één enkele classificatie van de materie. Er bestaan inderdaad talrijke systematische classificaties en meerdere lijsten van trefwoorden. De één making dringt zich des te meer op, daar men het probleem op het internationaal vlak tracht op te lossen door het gebruik van triëermachines en zelfs van vertaalmachines; 2. de vorming van documentalisten bekwaam om samenvattingen op te stellen en bijgehouden informatie te leveren. De dienst „Sociological Abstracts", de meest ontwikkelde op het gebied van de sociologie, verschaft ongeveer 2.000 samenvattingen per jaar. In 80 % van de gevallen betreft het samenvattingen van publikaties in het Engels. Het tijdsverloop tussen de oorspronkelijke publikatie en de verspreiding van de samenvatting bedraagt tot 2 jaar voor de artikels en tot 5 jaar voor de boeken en beloopt nooit minder dan 6 maand. Ongeveer 85 tijdschriften worden gerecenseerd, waaronder sommige gedeeltelijk; welnu er zouden in de wereld 100 sociologische tijdschriften verschijnen en bij de duizend andere welke een materie behandelen die verband houdt met sociologische problemen. Bij deze publikaties dient men nog de boeken te voegen waarvan het aantal dat jaarlijks verschijnt niet bekend is, alsook de akten, rapporten en verslagen van de bijeenkomsten van specialisten.

Tijdens de vergadering van 4 maart 1963 van de Vereniging voor Sociologie werd de uiteenzetting van de Heer HUMBLET verder uitgediept, meer bepaald wat betreft het vraagstuk van de classificaties.

De Heer HUMBLET gaf een korte schets van het „Aslib Cranfield Research Project" dat sinds enige jaren in uitvoering is in het „Institute of Aeronautics" te Cranfield. Dit onderzoek omvat de indexering van 18.000 documenten waarbij de doelmatigheid van vier classificatiesystemen onderling wordt vergeleken, te weten : de Universele Decimale Classificatie, het Unitermsysteem, een facettenclassificatie en een trefwoorden-thesaurus.

Bijzondere aandacht wijdde de Heer HUMBLET aan de voor- en nadelen van de verschillende systemen, alsmede aan de ontwikkeling van het speurwerk met betrekking tot vraagstukken van tijd, nauwkeurigheid en selectiviteit van het indexeren.

Vervolgens besprak hij de vergelijkende studie welke thans wordt gemaakt van de in Cranfield gevolgde methoden en de geautomatiseerde werkwijzen welke worden toegepast aan de Western Reserve University, bij onderzoekingen uitgevoerd voor het Institute of Metals.

Gedurende de discussie zijn ter sprake gekomen de vraagstukken van de optimale grootte van „documentation centra", van de onnauwkeurigheid in de terminologie van de sociale wetenschappen en van het gevaar van al te strakke grenzen tussen de verschillende sociale wetenschappen.

De Heer P. EVERAERT, assistent aan het „Institut de Sociologie" te Luik gaf ten slotte een overzicht van de voornaamste bedrijvigheden van dit Instituut. Deze situeren zich op volgende onderzoeksdomeinen : sociografisch onderzoek, meer bepaald in het zuiden van Luxemburg, sociologische studie van de bedrijfsorganisatie en ten slotte het domein van de arbeidssociologie.

M. V.

2. Interuniversitaire studiedag gewijd aan het sociologisch onderzoek (Gent, 30 januari 1963).

De faculteitskring „Politeia" die de studenten in de Staats- en Sociale Wetenschappen aan de Rijksuniversiteit te Gent groepeert, richtte op 30 januari 1963 in de Akademieraadzaal van deze universiteit een interuniversitaire studiedag in, met als onderwerp „Het sociologisch onderzoek". Talrijke studenten, waaronder ook een aantal van de Universiteiten van Leuven en Brussel, waren hierop aanwezig.

Twee sprekers waren aangekondigd : Prof. Dr. H. PICARD en Prof. Dr. M. VERSICHELEN. Zij werden beide ingeleid door de Heer P. VLAEMINCK, Voorzitter van „Politeia".

Tijdens de voormiddagzitting handelde Prof. Dr. H. PICARD over „De rol van de statistiek in de sociale wetenschappen".

Spreker begon met de opmerking dat men de wiskunde dient te ontdoen van het mysterieuse waarmee ze is omgeven.

Wiskunde is een denkmiddel; zij heeft tot doel „het denkbare gemakkelijk te kunnen denken". De wiskundige statistiek vindt ook een toepassing in de sociale wetenschappen. De eerste pogingen echter om de mathematisering, die een steeds hogere vlucht nam om het domein van de abstracte wetenschappen, over te brengen naar het domein van de menselijke wetenschappen, dienen als een mislukking beschouwd te worden. De fout van deze pogingen (o.m. A. QUETELET met zijn *Physique sociale de l'homme moyen*) lag hierin, dat men veel verder wilde gaan in de resultaten dan de oorspronkelijke voorwaarden waarvan men uitgegaan was. Aldus kwam men tot uiterst vereenvoudigde modellen en wilde men a.h.w. de sociale wetenschappen in een te eng keurslijf dwingen. Men dient er, volgens spreker, rekening mee te houden dat tussen de twee beschouwde gebieden — exacte wetenschappen enerzijds en menselijke wetenschappen anderzijds — een reeks zo niet essentiële, dan toch graduele verschillen kunnen vastgesteld worden. Deze zijn te wijten aan de grotere ingewikkeldheid van de sociale wetenschappen ten overstaan van de klassieke exacte wetenschappen. Wel is er een parallellisme waar te nemen met de actuele physica; ook daar schijnen eenvoudige formules onvoldoende.

Vervolgens ging Prof. Dr. H. PICARD over tot een classificatie van de punten van onderscheid tussen beide wetenschappen. Wat de manier van waarnemen betreft, stipte spreker het feit aan dat experimenten in de sociale wetenschappen niet herhaalbaar zijn en dat het milieu niet te beheersen is; op de tweede plaats komt het massaal karakter van de verschijnselen, wat voor gevolg heeft dat een verschijnsel slechts kan begrepen worden door de studie van de verschillende deelverschijnselen. Vervolgens dient in de menselijke wetenschappen niet zozeer belang te worden gehecht aan de gemiddelde verschijnselen, dan wel aan de spreiding van de verschijnselen. Een ander punt is het feit dat de deelverschijnselen zich niet afzonderlijk voordoen doch een complex systeem vormen. Het opbouwen van modellen is een poging om dit complexe karakter in één formule te omvatten. Vervolgens is er het probabilisme. De vastgestelde relaties kunnen door de probabiliteit beïnvloed worden. De vraag stelt zich in hoever toeval, werkelijk toeval of een gebrek

aan kennis van de omstandigheden is. Technieken werden uitgedacht voor het meten van de graad van probabilistische beïnvloeding.

Tenslotte handelde spreker over de technieken voor het nemen van beslissingen, die culmineren in de cybernetica.

De namiddagzitting had als tema : „Het sociologisch onderzoek aan het Seminarie voor Sociologie van de Rijksuniversiteit te Gent". Prof. Dr. M. VERSICHELEN, directeur van hogergenoemd seminarie, schetste, aan de hand van documenten, het ontstaan van het seminarie in het begin van de dertiger jaren, op initiatief van Prof. Emeritus J. HAESAERT. Spreekster wees erop, dat het jaren lang geduurd heeft vooraleer de bevoegde instanties het belang van de sociologie gingen inzien en medewerkers konden aangeworven worden. Het seminarie voor sociologie beschikt thans over een tiental universitair gevormde medewerkers en de werkzaamheden zijn derwijze uitgegroeid dat de naam „seminarie" (in de oorspronkelijke betekenis : praktische oefeningen en het lokaal waar deze oefeningen gehouden worden) eigenlijk voorbij gestreefd is. Men zou veleer dienen te spreken — zoals dit aan de andere universiteiten reeds het geval is — van „Instituut voor Sociologie". Wat nu meer bepaald het sociologisch onderzoek betreft, wees Mevrouw Prof. Dr. M. VERSICHELEN op het feit dat essentieel aan fundamenteel en niet aan toegepast onderzoek wordt gedaan. De onderzoekingen van de laatste twee jaar situeren zich hoofdzakelijk op twee vlakken, die in verschillende studies elkaar benaderen, nl. het vlak van de *industriële sociologie* en dit van *de studie van mens en maatschappij*.

Na een overzicht van de voornaamste behandelde onderwerpen en de respectieve benaderingswijzen, verleende spreekster het woord aan verschillende medewerkers van het Seminarie voor Sociologie om de gedane of aan gang zijnde onderzoekingen nader toe te lichten. De Heer Dr. G. VAN PARYS, werkleider, handelde vooreerst over een studie betreffende de beroepsmobiliteit gedaan bij 700 industriearbeiders uit de Gentse agglomeratie en waarbij getracht werd zowel de omvang van de mobiliteit als de motivering en de gevolgen ervan voor de betrokkenen na te gaan. Vervolgens verschaften de Heer Dr. D. HEENE, assistent en de Heren R. GOBEL, H. VAN PARYS en L. UYTTERSCHAUT, medewerkers aan het seminarie, nadere inlichtingen over het onderzoek nopens de gelijke bezoldiging van mannelijke en vrouwelijke industriearbeiders; het onderzoek naar de sociale en psychologische gevolgen van de arbeidsmutaties, onderzoek waarbij ruime aandacht besteed werd aan het probleem van de fabriekssluitingen; een sociologische studie over de bediendenwereld; een onderzoek naar de vakantiebesteding bij 1.000 loon- en weddetrekkenden met een bescheiden inkomen uit de Gentse agglomeratie en, ten slotte, een sociologische studie van de onderwijzer. Inlichtingen werden ook verstrekt nopens een paar studies die pas begonnen zijn of die voor een nabije toekomst in het vooruitzicht gesteld werden o.m. de vrouw in de openbare diensten, de criminaliteit bij de vrouw en een vergelijkende studie van het sociaal en juridisch statuut van de vrouw in de verschillende West-Europese landen.

Na deze uiteenzettingen beantwoordde Prof. VERSICHELEN de talrijke vragen welke door de aanwezige studenten werden gesteld. Deze hadden zowel betrekking op de geschetste onderzoekingen als op problemen van

praktische aard, o.m. de mogelijkheid studenten bij het sociologisch onderzoek te betrekken, de toekomstmogelijkheden van de afgestudeerden, de hervorming van de programma's.

G. V. P.

3. Werkzaamheden van het Centre National d'Etude des Techniques de Diffusion Collective (Brussel).

Op 11 februari 1963 had te Brussel de jaarlijkse vergadering plaats van de Raad van Beheer van het „Centre National d'Etude des Techniques de Diffusion Collective. Tijdens deze vergadering gaf Professor R. CLAUSSE, directeur van het Centrum, een overzicht van de werkzaamheden van het voorbije jaar en verstrekte hij tevens uitleg over de projecten voor dit jaar.

Op het vlak van de theoretische studie werd in 1962 een aanvang gemaakt met *het bepalen van het specifieke onderzoeksveld van de wetenschap der massa-communicatie*. Uitgaande van de overtuiging dat de Amerikaanse formule van de 4 W's („Who says what to whom with what effect?") niet volstaat om de uitgebreidheid en de complexiteit van het object volledig weer te geven, stelt Prof. CLAUSSE voor de onderzoekingen te ordenen in een formule met drie dimensies, die een combinatie zouden brengen van *de studie van de verschillende media*, de *studie van hun sociale functies* (functies van de communicatie : informatie, expressie, druk en psycho-sociale functies : ontspanning en sociale psycho-therapie) en de *studie van het processus van de berichtgeving*. Deze formule kan schematisch worden voorgesteld door een kubus. Alle onderzoeksobjecten kunnen erin een plaats vinden. Zij kunnen gedefiniëerd worden naar drie dimensies; dit is het geval met de bijzondere problemen (b.v. het mededelen van informatie aan een dagblad). De meer algemene onderwerpen worden gedefiniëerd naar twee dimensies (b.v. de ontspanningsprogramma's in de radio) of naar één enkele (b.v. het mededelen van de berichten aan het nieuwsagentschap). Elk onderwerp wordt bestudeerd van uit historisch, statisch en dynamisch gezichtspunt. Dit plan ordent de onderzoekingen, zal ze in hun context plaatsen en zal aanduidingen geven in de mate dat leemten zouden blijken. De verdere ontwikkeling van de onderzoekingen zal de uitdieping en het op punt stellen van dit onderzoeksveld noodzakelijk maken.

Op het vlak van het empirisch onderzoek werden tijdens het afgelopen jaar volgende studies ondernomen :

1. Een studie over de situatie van de beroepsjournalisten der periodieke pers. Deze enquête vormt een aanvulling bij het in 1961 gedane onderzoek over de journalisten van de dagelijkse pers. Zij bestudeert het juridisch en feitelijk statuut van de journalisten, de economische en sociale voorwaarden waaronder zij werken, hun vorming, de verenigingen, sociale groepen, enz.

2. Een nieuwe synthese van de in België gedane enquêtes over de audiëntie van radio en T.V. Deze poging tot synthese heeft betrekking, énerzijds op de methoden die kunnen aangewend worden bij de studie van de audiëntie, zowel wat de verzameling van de gegevens betreft als de interpretatie van de resultaten, anderzijds op de resultaten die tot op heden bekomen werden.

3. Verschillende micrografische studies die tot doel hadden zekere bijzondere vormen van de pers toe te lichten, o.m. een eerste poging tot content-analyse van het nieuws in radio en T.V. en een enquête naar de ondernemingspers.

4. Ten slotte dient ook een enquête te worden vermeld die tijdens het afgelopen jaar voltooid werd betreffende de spreiding en de lokalisatie van de bioscoopzalen in de provincie Henegouwen.

Vervolgens gaf Prof. CLAUSSE een overzicht van het programma der werkzaamheden voor het jaar 1963.

Naast het verder afwerken van de enquêtes begonnen in 1962, zal een aanvang gemaakt worden met een reeks prospectie-studies over de functies van de pers en het processus van de journalistieke berichtgeving, o.m. een onderzoek naar de psycho-sociale functies van de gedrukte pers, de betekenis van de fotografische illustratie in de pers, de bladzijde voor de kinderen, de journalistieke functies van de cinema en een enquête naar de visuele informatie bij de T.V. in België.

Bij de in het vooruitzicht gestelde activiteiten van het Centrum dient tenslotte de inrichting van een colloquium vermeld, dat als thema zal hebben „Les techniques journalistiques dans leurs rapports avec la culture des masses". Tijdens dit colloquium waarop het woord zal gevoerd worden door eminente specialisten als G. FRIEDMANN, Ed. MORIN, B. BLIN, H. HIMMELWEIT, e.a., zal gepoogd worden de notie massa cultuur te preciseren, de karakteristieken ervan op educatief en artistiek plan aan te duiden, het specifieke karakter van elke journalistieke techniek te bepalen en zekere bijzondere problemen als b.v. de massa-cultuur en de kinderen te bestuderen.

Aldus zal dit colloquium een start betekenen voor nieuwe onderzoekingen op het domein van de massa-communicatie.

G. V. P.

4. Pro Civitate. Prijs recht en economie.

REGLEMENT

Artikel 1. — Door het Gemeentekrediet van België wordt een prijs *Pro Civitate* ingesteld, bestemd om waardevolle, onuitgegeven en oorspronkelijke werken omtrent het administratief, juridisch, sociaal en economisch leven van de Belgische gemeenten en provinciën, alsook van de Belgische regionale en lokale publiekrechtelijke organismen, te bekronen.

Artikel 2. — De prijs wordt om de twee jaar toegekend, beurtelings aan een in het Frans en een in het Nederlands opgesteld werk.

Artikel 3. — De prijs bedraagt 50.000 F in speciën. Hij mag niet worden verdeeld. Hij zal niet vermeerderd worden indien hij voor één of meer tweejaarlijkse periodes niet toegekend werd.

Op voorstel van de Commissie belast met het beoordelen van de ingezonden werken kan het Gemeentekrediet van België beslissen het bekroonde werk op zijn kosten, uit te geven in de verzameling *Pro Civitate*.

Artikel 4. — Komen alleen in aanmerking de onuitgegeven werken opgesteld in de Franse of Nederlandse taal die niet reeds met een andere prijs of in een officiële wedstrijd werden bekroond.

De uitsluiting geldt ook voor werken die bekroond werden tijdens universitaire wedstrijden of tijdens proeven tot het bekomen van reisbeurzen. Op de regel dat enkel onuitgegeven werken in aanmerking komen wordt alleen uitzondering gemaakt voor de thesissen waarmede hun auteur een universitair diploma heeft behaald, diploma waarvoor de druk van een thesis werd vereist.

Artikel 5. — De mededingers die houders zijn van een academische titel mogen deze niet sedert meer dan vijftien jaar hebben bekomen.

Artikel 6. — Drie getypte exemplaren van de werken moeten worden gezonden aan het Gemeentekrediet van België, Bankstraat, 13, Brussel 1, met de vermelding prijs *Pro Civitate*, vóór de datum welke voor elke tweejaarlijkse periode door affiches en anders zal worden bekendgemaakt.

Artikel 7. — De beoordeling van de werken wordt toevertrouwd aan een beoordelingscommissie, te dien einde aangesteld voor elke periode van twee jaar.

Artikel 8. — Elk lid van de commissie brengt voor de commissie een geschreven verslag uit over de ingezonden werken.

De commissie komt dan bijeen voor de vergelijking van de verslagen van haar leden en spreekt zich uit over de toekenning van de prijs.

Een collectief verslag van de commissie, met haar voorstellen, wordt dan voorgelegd aan de Directie van het Gemeentekrediet van België.

Artikel 9. — Van de al dan niet bekroonde werken mag de inzender een exemplaar terugvorderen. De andere worden niet teruggegeven.

Artikel 10. — Over alle bij dit reglement niet voorziene toepassingsgevallen wordt, na raadpleging van de beoordelingscommissie, beslist door het Gemeentekrediet van België.

PRIJS PRO CIVITATE 1964.

Krachtens artikel 2 van het reglement is de prijs in 1964 voorbehouden aan werken opgesteld in het Nederlands.
Krachtens artikel 6 van het reglement werd de uiterste datum voor het indienen der werken tot het bekomen van de prijs *Pro Civitate* 1964 vastgesteld op 1 juli 1964.

5. Perspectieven van een samenwerking tussen werkgevers en werknemers op het internationale plan.

De Nederlandse Kamer van Koophandel voor België en Luxemburg organiseert een zakenlunch op donderdag 9 mei 1963, te 12.30 uur, in Hotel Métropole (Salle Excelsior), de Brouckèreplein, 31 te Brussel, na afloop van haar 61e Jaarlijkse Algemene Ledenvergadering.

Gedurende deze lunch zal de Heer F. J. F. M. VAN THIEL, Voorzitter

van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van Nederland, Ondervoorzitter van de Raadgevende Interparlementaire Beneluxraad en Algemeen Voorzitter van het Nederlands Katholiek Werkgevers Verbond, een lezing houden over : „Perspectieven van een samenwerking tussen werkgevers en werknemers op het internationale plan".

Belangstellenden, die aan deze lunch wensen deel te nemen, kunnen zich voor inschrijving wenden tot de Nederlandse Kamer van Koophandel voor België en Luxemburg te Brussel (Warandeberg, 4, tel. 12.16.00) of tot het bijkantoor van deze Kamer te 's Gravenhage (Nassauplein, 24, tel. 11.22.99.)